

Illinois U Library

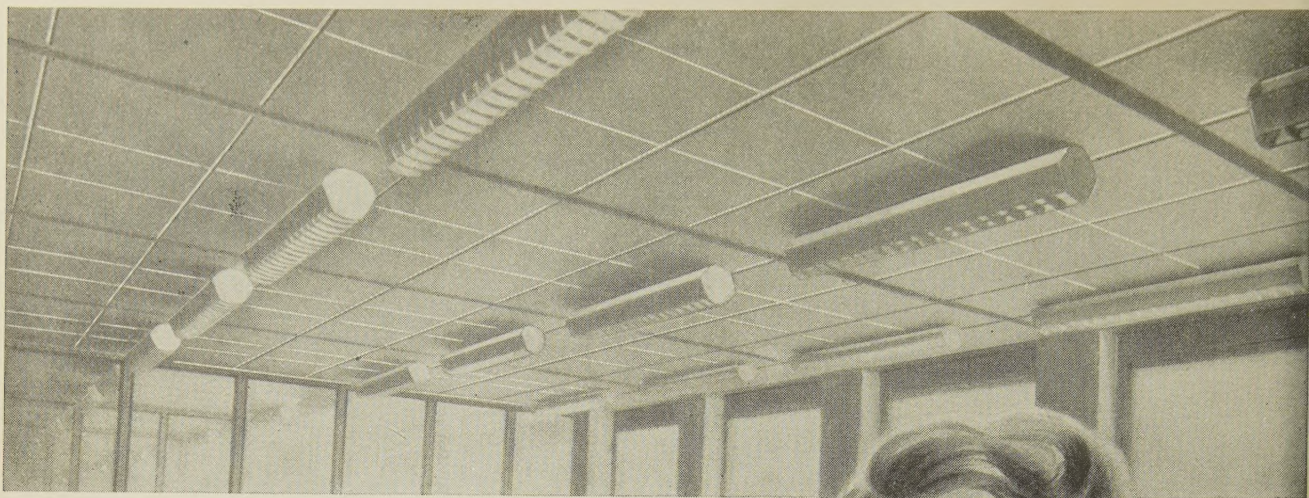


5

1951

BYGGMÄSTAREN

TIDSKRIFT FÖR ARKITEKTUR OCH BYGGNADSTEKNIK



”Jag vänder mig till *Er* mina herrar, som idag planerar och bygger för oss. Glöm inte bort att vi behöver frisk luft i tysta arbetslokaler.”



SOUNDEX

— den **obrännbara** plattan för akustik och ventilation

- | | |
|--------------------------------------|---|
| 1 Obrännbar konstruktion | 3 Separata hål för luft och ljud |
| 2 Exakthet i mått och vinklar | 4 Vacker färdigbehandlad yta |



INGENIÖRSFIRMAN ZERO AKTIEBOLAG

Huvudkontor: Stora Nygatan 38 - Stockholm - Tel. 23 27 05
 Avdelningskontor: Hjorttackegatan 8 - Malmö - Tel. 335 10
 Vindelgatan 30 - Borås - Tel. 235 48

BYGGMÄSTAREN

TIDSKRIFT FÖR ARKITEKTUR OCH BYGGNADSTEKNIK

ÅRGÅNGEN

15

19 JULI 1951

Organ för Stockholms Byggnadsförening, Svenska Arkitektföreningen, avd. av Svenska Teknologföreningen. Kungsgatan 32, Stockholm. Tel. 23 31 05.

Postgiro 3124.

Redaktörer: Civilingenjör SVR Gunnar Essunger och arkitekt SAR Tore Virke • Redaktionssekreterare: Arkitekt SAR Hillevi Svedberg • Redaktionskommitté: Arkitekt SAR Hakon Ahlberg, civilingenjör SVR Harry Bernhard, arkitekt SAR Holger Blom, ingenjör Eric Forss, civilingenjör SVR Gösta Lundin, arkitekt SAR Göran Sidenbladh • Redaktionsombud: Dir. Victor Bährner, Malmö, länsarkitekt Ebbe Borg, Malmö, arkitekt SAR Gunnar Hoving, Göteborg, arkitekt SAR Owe Svärd, Göteborg • Ansvarig utgivare: Arkitekt SAR Moje Bergström • Byggmästaren utkommer med 26 häften om året • I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskriften.

Abonnementpriser för helår

	Sverige Finland	Danmark Norge	Övriga utlandet
Enkelt lösnummer	25: —	33: —	33: —
Enkelt lösnummer + bundet ex. i klotband	40: —	50: —	50: —
Enkelt lösnummer + bundet ex. i halvfr. band	50: —	60: —	60: —

INNEHÅLL

DK 727.1/.4

ÅBERGH, GÖSTA: *Den nya skolan*. Byggmästaren 30 (1951) nr 15, sid. 231.

För 1960-talet beräknas ombildningen äga rum för den i 1950 års riksdag beslutade folkskolan. Den reformerade svenska folkskolan kommer att ställa helt nya krav på utbildningen, men trots detta byggs alltså nya skolor efter gamla schabloner. Detta är desto mer anmärkningsvärt, då den nu livliga skolbyggnadsproduktionen av utvecklingsprognoser att döma i stor utsträckning kommer att täcka den nya skolans behov.

DK 727.1/.4

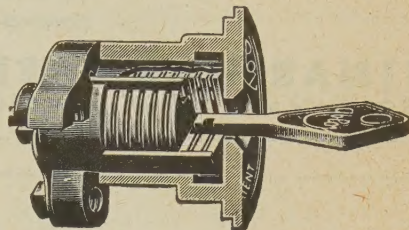
ÅBERGH, GÖSTA: *Serie skolprojekt*. Byggmästaren 30 (1951) nr 15, sid. 232—256.

Serie projekt av nya skolor, sammanställd av arkitekt SAR Gösta Åbergh.

Abloy



Världspatenterat
cylinderlås



- I särklass då det gäller nyckelvariationer och kombinationsmöjligheter
- I toppklass då det gäller hållbarhet och säkerhet
- Specialitet: Serie- och huvudnyckelsystem

Rådgör med vår expertis!

AKTIEBOLAGET LACTA SEPARATOR
Avdelning Abloylås

Sveavägen 98 Tel. 30 43 50, 31 68 15, 33 93 92
Stockholm

VERK AV L. I. WAHLMAN

Skisser, ritningar och fotografier
med en inledande essay

av

BENGT ROMARE

Utgivna av

Svenska Arkitekters Riksförbund

under redaktion av

SVEN IVAR LIND

BENGT ROMARE

NILS STERNER

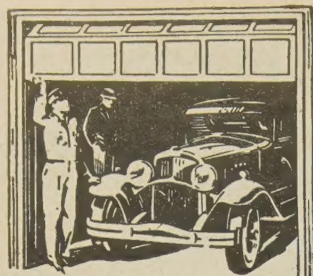
Häftad Kr. 65: —

Halvfranskt getpergamentsband » 90: —

Säljes även på avbetalning

Rekvireras i bokhandeln eller direkt från

BYGGMÄSTAREN



Svenska jalusiporten

Overhead Door

Utförande: Trä eller järn

Värmeisolerande, tystgående,
snabb att öppna och stänga.

Specialfirma

portkonstruktioner

Obs! "O. D." av 1,5 mm stål-
plåt levereras även.

Licensierade tillverkare:

EINAR UNANDER A.-B.
STOCKHOLM — Telefon Växel 11 59 47 och 11 59 97

Elanläggningar av alla slag

utföres

Införda anbud

INGENJÖRSFIRMAN GUSTAF MANDIN

DROTTNINGGATAN 62 — NORRKÖPING

Tel. 205 50, 205 29, 310 70 växel

KALMAR BYGGNADSGILLE

BYGGNADSFIRMA

KALMAR • Telefon: 152 35

Utför:

alla slag av

BYGGNADSARBETEN

MARIESTADS

RÖR AKTIEBOLAG

Telefoner 643 och 680

VÄRME- OCH SANITETSTEKNISK

INSTALLATIONSFIRMA

A.-B. Fastighetstjänst

Aukt. rörentreprenörer

Kammakargatan 51 A-B

Telefoner Kontoret 20 96 42 & 21 22 38

Efter kontorstid Dir. Gustavson 40 44 86

Verkm. Gustafsson 50 55 43

Jourhavande mentör 45 43 66 & 41 44 84

Utför

nyanläggningar och moderniseringar. Reparationer av
alla slag till fastigheter och fabriker. Alla arbeten
utföres under ansvar och garanti.

KARLSHOLME TRÄVARUAFFÄR

Innehavare J. Green

Verkstadsgatan 11, Tel. 314 • Bostad 158

MARIESTAD

Försäljning av:

Hyvlade och ohyvlade trävaror

Board-, Plywood-, Papp- och Kakelplattor

Hyvlat Karmvirke på lager

Alla slag av byggnadsvaror försäljes av:

BRÖDERNA LARSSON, Linköping

AKTIEBOLAG

Kungsgatan 22 - Tel. Namnanrop: "Bröderna Larsson"

FILIAL I MJÖLBY, Kyrkogatan 17 - Tel. 610

MOTALA MURBRUKS AKTIEBOLAG

Sveavägen 9 - MOTALA - Tel. 14 65

BYGGNADSMATERIAL A.-B. TÖRNELL & Co

Hospitalsgatan 62 - NORRKÖPING - Tel. 201 43, 202 20

FILIAL I FINSPÅNG - Tel. 690

Murbruksfabriker å samtliga platser.

Införda offert.

Snabba leveranser.

JÄRNKONSTRUKTIONER, RÄCK,

FÖNSTER- och DÖRRPARTIER I

JÄRN och METALL samt

BYGGNADSSMIDE

AB AX. G. JANSSON

SMIDES- & MEK. VERKSTAD

KATARINA BANGATA 77 Tel. växel 44 05 95

BYGGMÄSTAREN

MAGAZINE FOR ARCHITECTURE AND BUILDING TECHNIQUE

SUMMARY

Number 15..... 1951..... Page 229 - 256

Organ of the Stockholm Building Association. Organ of the Society of Swedish Architects, section of the Swedish Technological Society.

Annual subscription: For Sweden, Denmark, Finland and Norway 25 Sw. Kr.; other countries 33 Sw. Kr.

The fee can be sent by cheque through any bank.

Address: Kungsgatan 32, Stockholm, Sweden - Telephone number 23 31 05

DK 727.1/.4

ÅBERGH, GÖSTA: THE NEW SCHOOL. Byggmästaren 30 (1951) no. 15, p. 229 - 231.

Survey of the present situation in Sweden concerning the need for new school buildings and their planning. For some years the increasing number of school-children has made the building of many new schools necessary, and this is expected to continue for many years on. The present vague ideas of the school authorities as to the influence of the new Swedish "unity school" system upon the planning and shape of the school buildings have caused the school architects either to follow tradition rather closely or to trust their own luck and intuition in finding new ways. The author discusses the subject from different aspects, such as the maximum sizes for schools, the bringing together in the same building of children of different ages, the drawbacks of completing the school buildings in stages with long intervals, the desirable shapes of class-rooms etc., the influence of wireless, film, television, etc., the fitting out of laboratories etc., the system with special rooms for each subject and no classrooms etc., the public use of the school buildings for other purposes etc.

Afterwards are shown the following school buildings:

P. 232-233: Elementary school in Lidingö, by Folke Löfström, SAR. Showing the first wing with five class-rooms.

P. 234-237: Elementary school in Säfle, by Kjell Ödén, SAR.

P. 238-241: Elementary school in Vaxjö, by Åke E. Lindqvist, SAR.

P. 242-245: Elementary school in Gubbängen in Stockholm, by H. Zimdahl and E. Lovén, SAR.

P. 246-251: School in Ängby in Stockholm, by Åke E. Lindqvist, SAR. The elementary school is organised with normal class-rooms while the "upper school" has special rooms for different subjects instead (photos p. 249).

P. 252-256: "Practical" secondary school in Hälsingborg, by Jan Wallinder, SAR.

DEN NYA SKOLAN

av arkitekt SAR Gösta Åbergh

Till följd av att antalet barn i skolpliktig ålder starkt ökat, byggs f. n. i vårt land, all byggnadsreglering och allt sparsamhetsnit till trots, flera skolor än någonsin tidigare. Likväl kan ej skolbyggnadsproduktionen tillnärmelsevis följa med i den forcerade galoppen, varför skolornas utrymmesfråga blir alltmera brännande aktuell. Behovet av skolbyggnader ökas mer och mer. Man kan nämna, att inom den nuvarande sjuåriga folkskolan barnantalet ökar med 43 % från år 1947 till år 1956.

Även på grund av byggnadsrestriktioner och därmed sammanhängande etappförfarande fattas nu i såväl folkskolor som läroverk många nödvändiga lokaler såsom klassrum, specialrum, aula. Man får banka sig fram genom duplicering, baracker, förhyrda villor och andra lokaler.

Ofta användes dupliceringsmetoden på lågstadiet, vilket medför, att de allra yngsta nybörjarna känner sig rotlösa och desorienterade. Bara den oer-



Foto: Törn

DK 727.1/4

hörda händelsen att ryckas från bekymmerslösa lekar till skolbänken får dem att känna sig osäkra och kanske de bli missanpassade. Om de då ej ha någon fast punkt i skolan, blir deras förvirring kanske ännu större. Därför vore det väl lämpligare, om de allra yngsta barnen kunde få egna ev. förhyrda lokaler av mera hemlik karaktär, exempelvis i gamla villor. Om de på detta sätt avskildes från de stora skolanläggningarna och de bråkiga äldre kamraterna, som inte har så mycket känsla över för småglin, skulle deras första skolor kanske framflyta mera harmoniskt och lugnt.

Samtidigt skulle folkskolans lokalbehov på detta sätt i det närmaste helt täckas. Man borde alltså snarast möjligt försöka inrikta sig på att realisera skolkommisionens förslag angående decentralisation av småskolorna.

Under 1960-talet beräknas utbildningen äga rum för den i 1950 års riksdag beslutade enhetsskolan,

dvs. den reformerade och med 2 år förlängda folkskolan, som i sig upptar nuvarande former av realskoleutbildning.

Den ytterligare ansvällning av lokalbehovet, som härigenom uppkommer, då främst på realskolestadiet, torde dock helt motverkas av den nedgång av barnantalet, som enligt den allmänna befolkningsprognosen förutspås efter 1960.

Förutsatt att lärarantalet icke decimeras i samma utsträckning, skulle detta medföra mindre antal elever per klass, den kanske mest eftertraktansvärda pedagogiska skolreformen.

Vi ha alltså att räkna med, att de skolor, som nu byggs eller som byggts under senare år, kommer att utgöra grundstommen i den nya folkskolan. Då något lokalprogram ännu icke fastställts för enhetsskolan »på grund av den ständigt fortgående utvecklingen», har skolarkitekten av i dag svåra problem att kämpa med.

Det stora flertalet av de nybyggda skolorna är starkt traditionsbundna. Varken planläggning eller lokaler är kanske förenliga med framtida undervisningsmetoder. Att därför planera skolor i enlighet med nu existerande skolformer är rent orimligt och kan medföra stora ekonomiska förluster, varför den moderna skolarkitekten får treva sig fram genom en dimridå av vaga antydningar »med ena tummen i rännstenen» och helt förlita sig på sin eventuella tur och intuition. Vid planeringen av nya skolbyggnader kan därför ej utformningen helt vara beroende av de normer, som hänför sig till gamla skolprinciper.

När detaljprogrammet för enhetsskolan äntligen fastställts, har, som förut nämnts, enligt befolkningsprognosen elevantalet i hög grad decimerats, varför skolhusproduktionen i intimt samband därmed ej kommer att bli mer omfattande.

När man granskar det senaste årtiondets tillskott av skolbyggnader, känner man sig beklämd vid anblicken av alla de ofullständiga anläggningarna. Vanligtvis har lokaler såsom gymnastikhus och aula icke kunnat komma med inom de snävt uppdragna regleringsgränserna, men ofta saknas dessutom även planerade klassrumslängor, läraravdelning, bibliotek, barnbespisning m. m. Ett sådant etappförfarande ger intryck av en stympad arkitektur, som helt saknar en torsos skönhet. Den stimulerande arbetsmiljön, och den anpassning till stadsbilden arkitekten eftersträvat, har ofta helt uteblivit.

Redan har mer än en skolgeneration passerat genom nya skolor, där tristessen och krånglet intuitivt kommit den i blodet, kanske genom sju, åtta års stirrande på provisoriska väggavslutningar och egendomliga gårdsbildningar. Det är av vikt, att de granskande och tillståndsgivande myndigheterna bidrar med sådan service, att byggherren och hans arkitekt kan erhålla säkra uppgifter om vilka lokaler, som kan komma i fråga i varje byggnadsetapp, redan innan slutgiltiga ritningar till byggnadsföretaget upprättats.

Den nioåriga, obligatoriska skolgången skulle omfatta småskola, mellanskola och realskola om vardera 3 klasser. Dessa kan grupperas på olika sätt till enheter, d. v. s. till skolor med egen rektor eller

till grupper av skolor med gemensamt kollegium. Enheternas storlek blir beroende på lämplig tomtmark, kommunikationer och skolvägens längd. Mindre enheter är att föredraga med tanke på trivsel och miljö; det personliga drunknar i ett jättesystem och genom en massanhopning av elever. Således bör en småskola omfatta maximalt 6 klasser om 25 elever, en mellanskola eller realskola vanligtvis ej mer än 12 klasser. Enheterna bör sammanläggas så, att på lågstadiet större anhopning av elever än 300 st. undvikes, under det att på högstadiet upp till 700 elever kan anses vara ett godtagbart maximum. Att göra skolenheter med upp till 2 400 barn mänskliga är ett omöjligt arbete. Lekscholan synes många gånger kunna förläggas tillsammans med småskolan, vilket ofta sker utomlands, då särskilt barnen i 5—7-årsåldern kan ha stor nytta av en förberedande kontakt med skollivet.

Såväl gymnasier som yrkesskolor kan, beroende på storleken, utformas som separata enheter eller förläggas tillsammans med realskolorna.

Skoltomten får ej tagas till i underkant utan bör omfatta minst 1 000 kvm per klassrum, och den bör helst ligga med anslutning till park för att tillgodose ytterligare utvidgningsbehov liksom detta möjliggör att barnen på gångvägar genom park vid sidan av den pulserande trafiken kan komma till skolan.

I de flesta lärosalar vill man ha soligt och ljus. I skolor med många specialrum kan det ifrågasättas om icke solljuskravet för specialrummen, som utnyttjas i det närmaste hundra procentigt, är nog så viktigt som för klassrummen, vilka kanske endast används till femtio procent eller ännu mindre.

Klassrummen i våra nya skolor är mestadels stereotypa, till stor del beroende på att deras utformning bindes av allehanda normer och föreskrifter. Stället för att fastställa bredd-, höjd- och längdmått skulle man önska, att rumsvolymen vore utgångspunkten vid planerandet. Den moderna luftkonditioneringen och belysningstekniken gör det möjligt att friare utforma klassrummet. En lägre takhöjd skulle med samma rumsvolym ge större golvyta och dessutom samtidigt göra rummet intimare och trivsammare. Nuvarande bestämmelser beträffande rumshöjden ger i allmänhet dåliga proportioner å fasaderna till envånings klassrumslängor.

Tendensen till en friare möblering i klassrummen blir alltmera tydlig. De traditionella lämpar sig dock ej för detta, utan möbleringen bindes av fönsterplacering, tavelestrad och alltför knappa golvytor. Då den moderna undervisningen förmodligen i ännu högre grad än hitintills kommer att taga radion, filmen, televisionen etc. i sin tjänst, ställer detta nya krav, bl. a. i akustiskt avseende, vilket i sin tur kommer att påverka klassrumsutformningen.

Särskilt på lågstadiet önskar man få klassrummen allsidigare inrett med fasta arbetsbord, med vaskar och skåpinredning och det synes därför vara en fördel att ej behöva utnyttja särskilda övningssalar och specialrum de första skolåren.

Även på mellanskolestadiet vill man ha klassrummen allsidigare inredda, så att man där t. ex. även kan undervisa i sådana ämnen som naturkunskapsundervisning och sång.

Där separata special- och övningssalar tillkommer, bör dessa förläggas så, att de intimt hör samman med den övriga undervisningen. Ju äldre barnen blir, desto mera specialiserad blir undervisningen.

Många anser, att ämnesrum är att föredraga redan på realskolestadiet. Men kritiken häremot har ej uteblivit. Barnen behöver på något sätt ha en fast punkt i skolan, även om denna kanske icke nödvändigtvis behöver vara av klassrumskaraktär.

I skolor med många specialrum blir klassrummet ofta mycket litet utnyttjat. K. Byggnadsstyrelsen har nyligen i en utredning visat, att genom en obetydlig utökning av antalet ämnesrum i ett normalt läroverk, två klasser skulle kunna använda sig av ett gemensamt klassrum. Schemat kan ju anpassas på så sätt, att för den ena klassen undervisning pågår i klassrummet, medan samtidigt den andra klassen undervisas i något av specialrummen.

Genom detta dubbelutnyttjande synes dock icke klassrummet kunna få samma goda karaktär av »hem». Det synes dock fördelaktigare att bygga skolenheter med dubbelläsning i klassrum som provisorier, om man därigenom får tillfälle att uppföra även aula, specialrum, övningssalar och barnbespisning, än att, som förut skett, få byggnadsetapper, där skolan saknar sådana lokaler. När tiderna så medger, kan ju klassrumslängan, om så erfordras, lätt kompletteras.

Många andra faktorer än de nu berörda kommer säkerligen att ge nya utgångspunkter för klassrumsutformningen.

Även då det gäller specialrummen kan man motse stora förändringar. Nya metoder, såsom mikroanalysen inom kemin, kommer förmodligen att ge helt andra utgångspunkter beträffande rummens utformning, även om man kan säga, att nuvarande kemi- och fysikinstitutioner är många experimentlystna lärares och elevers eldorado.

Biblioteket synes utveckla sig till att bli det viktigaste specialrummet, men man vet ännu mycket litet om, hur det lämpligast bör utformas.

Barnbespisningen i våra skolor berör ju numera samtliga barn, men i de fall barnbespisningar fått byggas, är de oftast rent avskräckande, och ger mest intryck av stora kasernmatsalar.

Då det här även rör sig om mycket stora driftskostnader, hoppas man på helt nya idéer, hur denna bespisning skall kunna ordnas. Kanske kan köket och dess ekonomilokaler förläggas centralt till flera skolor, och maten därifrån, eventuellt i halvfabrikat, transporteras till mindre köksenheter vid de olika skolorna? Ett mindre antal elever per matsal är också ett önskemål för framtidens barnbespisningar. Detta skulle kanske gå att ordna i anslutning till klassrummen i småskola och mellanskola? I så fall får matdistributionen skötas med vagnar eller hissar

till varje klass. Kanske kan man på så sätt även få barnen att själva sköta servering och diskning? Ju mindre matsalsenheten är, desto mer främjas troligen den personliga hygien vid matplatsen.

Skolans utnyttjande för andra ändamål: såsom för kvällskurser och hobbyverksamhet, föreläsningar, teater, bio, och som samlingsplats för grannskapets kulturella liv i övrigt ser man redan nu ofta exempel på, och blir det väl allt vanligare. Man kan även finna andra sätt att ekonomisera en skola, då den t. ex. står tom under långa sommarmånader. Idén att då använda den som vandrarhem kanske kan utvecklas ytterligare, särskilt i de trakter där turismen är livlig. På så sätt kan den tillfälliga bristen på husrum under semestertiden i viss mån avhjälpas.

Vid utsmyckningen av skolan finns många tillfällen att berika skolmiljön och till detta kan barnen själva medverka.

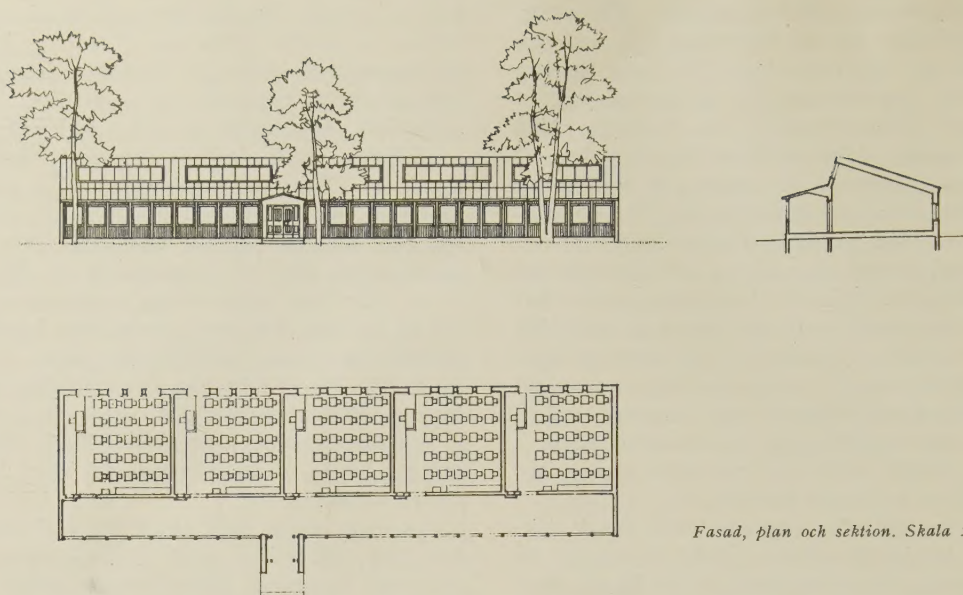
Även om miljön skall aktivisera verksamhetslusten, kan man dock befara, att en alltför lyxbetonad utrustning och inredning, bättre hemmahörande på vetenskapliga institutioner och universitet, kan ge barnet felaktiga proportioner av det verkliga livet, och kommer det att bli desillusionerat på sina framtida arbetsfält under i många fall betydligt enklare förhållanden och i lokaler, som kanske varken är rymliga eller välutrustade.

Den kostnadsökning, som uppstår, då man frångår de mindre önskvärda, höga skolhuskropparna, vill man söka motverka genom att förbilliga grundläggning och genom att använda lätta och prisbilliga byggnadsmaterial.

1949 års skolbyggnadskommitté har övervägt, hurvida den icke borde förorda anordnandet av en idétävling för utformning av byggnader för den framtida folkskolan eller enhetsskolan på grundval av vissa upprättade typprogram och med särskild tanke på de krav, som kan ställas i anslutning till den beslutade skolreformen, i den mån dessa krav nu kan överblickas. Med hänsyn till de skiftande lokala förhållanden, som här föreligger, bl. a. i avseende på skolbyggnadernas storlek, torde emellertid, enligt kommittén, ett dylikt förfaringssätt knappast ge något mera allmängiltigt resultat. Det synes kommittén i stället önskvärt, att därför lämpade aktuella byggnadsuppgifter då och då görs till föremål för arkitekttävlingar. De uppslag och erfarenheter, som därvid framkommer och som kan vara av värde, bör kunna tillvaratagas och utvecklas även för andra nya skolanläggningar.

Det verkar alltså som om rika tillfällen till nyskapande kommer att erbjudas skolarkitekten.

Att medverka till att skapa lämplig miljö och omgivning för barnen under deras mest receptiva år är en uppgift, i vilken han vill taga del, i intimt samarbete med pedagoger och samhälle i övrigt.



Fasad, plan och sektion. Skala 1:500.

FOLKSKOLAN. TORSVIKSHÖJDEN, LIDINGÖ

Den här visade klassrumslängan, markerad med svart på situationsplanen, utgör en första byggnadsetapp av småskolan vid Torsviks skola. Vid projektstadiet var avsikten att samtliga klassrum i anläggningen skulle utföras såsom envåningsbyggnader med dubbelsidig belysning. Myndigheterna ansåg dock detta vara ett allt för vågat experiment och tillät endast att småskolan uppfördes enligt detta system. Sålunda är den tidigare färdigställda folkskolan byggd i omväxlande en- och tvåvåningslängor med korridorer i gängse utformning och enkelsidigt belysta klassrum.

Det nu genomförda experimentet synes ha fallit väl ut ur såväl pedagogisk som ekonomisk synpunkt, och

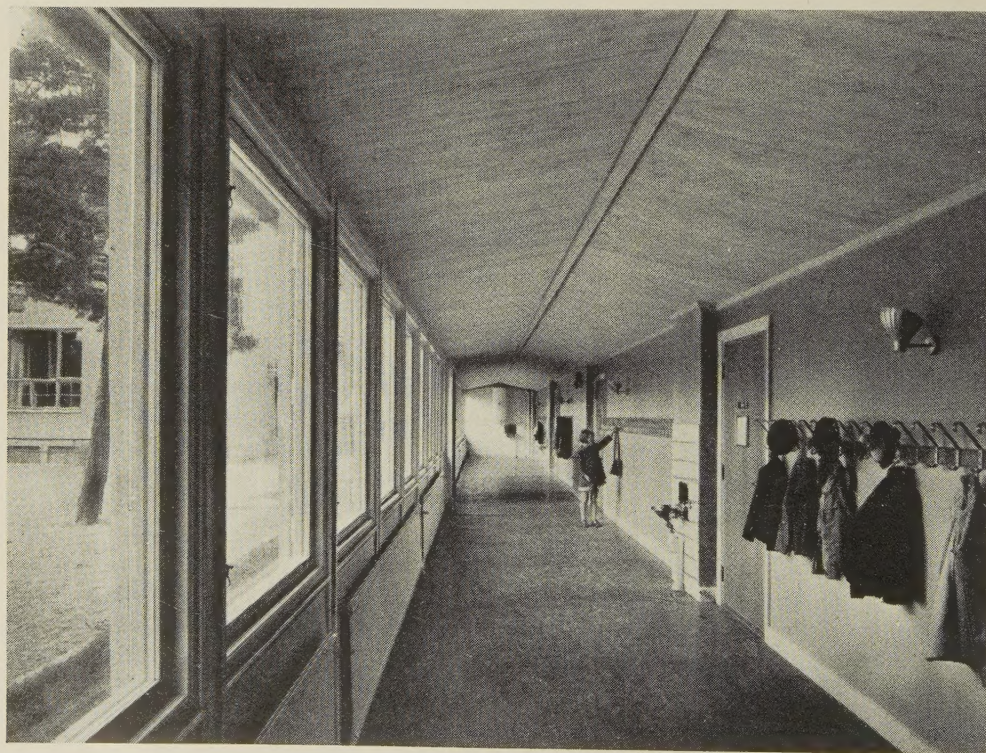
systemet är väl värt att vidare bearbetas. Genom att kunna variera rumsmått och volymer i korridor och klassrum samt genom att utnyttja den dubbelsidiga belysningens möjligheter vad beträffar ljusstyrka och längornas orientering i väderstreck föreligger större möjligheter än hittills att erhålla ett ur alla synpunkter lämpligt klassrum.

Konstruktör: Jacobsson och Widmark.

Huvudentreprenör: Byggnadsfirman Palmér och Wadstrand.

Medhjälpare på kontoret: Arkitekt Carl Ossian Klingenspor och ingenjör H. Brinck.

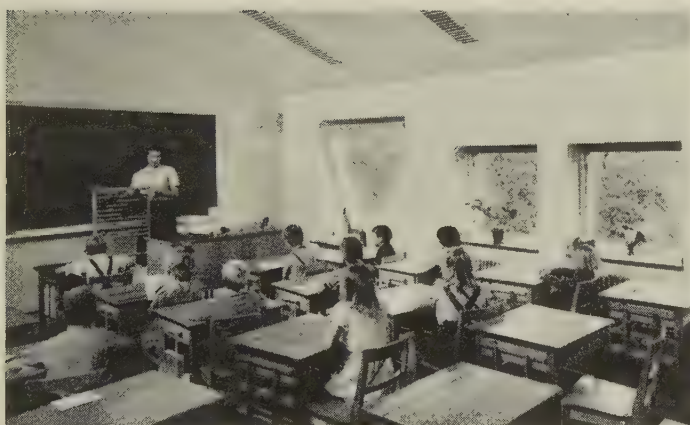
Folke Löfström.



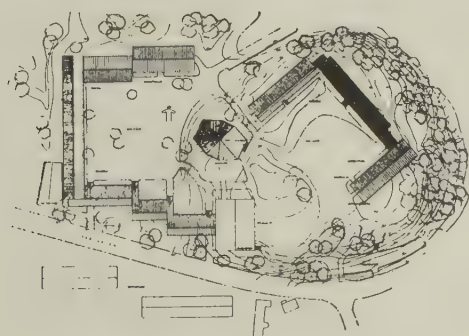
Korridoren.



Fasad mot väster.



Klassrum.



Situationsplan.



*Skolgården.
Fotos: Sundahl.*



Fasad mot Tingvallagatan.

FOLKSKOLA I SÄFFLE

Säffle stad vid Säffle kanal i södra Värmland är ett litet idylliskt och lantligt samhälle, inte just vid allfartsväg. Bebyggelsen är i allmänhet öppen och låg och stadsliknande är den endast vid huvudgatan.

Den här visade nya folkskolan ligger i ett område med endast enfamiljshus i trädgårdar och skolan har också fått en intim och liten skala, där den med sina tre låga längor omfattar den endast mot söder öppna skolgården, som är skolans entré och uterum. Härifrån går ingångarna till de olika skolavdelningarna, varvid huvudingången manifesteras med ett dekorativt dörröverstycke i marmormosaik, vilket även kan uppfattas som en väggdekoration i uterummet.

Vi fick uppdraget efter en allmän tävling 1939 men skolan blev inte färdig förrän på hösten 1949 och då efter

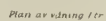
flera omritningar. Det ursprungliga greppet på uppgiften har dock hela tiden bibehållits: »Den slutna anläggningen och den intima skalan, de dubbelsidigt belysta småskoleklassrummen i markens plan — en idé som sedan fått många efterföljare — samt försöket att ge varje rum eller rumsgrupp en efter sitt ändamål lämpad individuell utformning och belysning.»

Skolan är uppförd i fogstruket rött murtegel under målat plåttak.

Arkitekt var Gunnar Wejke och Kjell Ödeen, ark. SAR, och medhjälpare på kontoret Byggnadsing. Birger Lundberg. Huvudentreprenör Byggmästare Arvid Nilsson, Säffle, och Kristinehamns nya cementgjuteri. Byggnadskontrollant var stadsing. Astolf Ekemalm.

Kjell Ödeen.

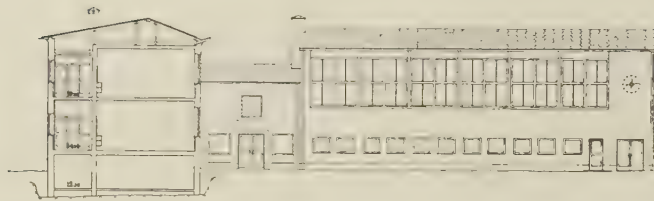




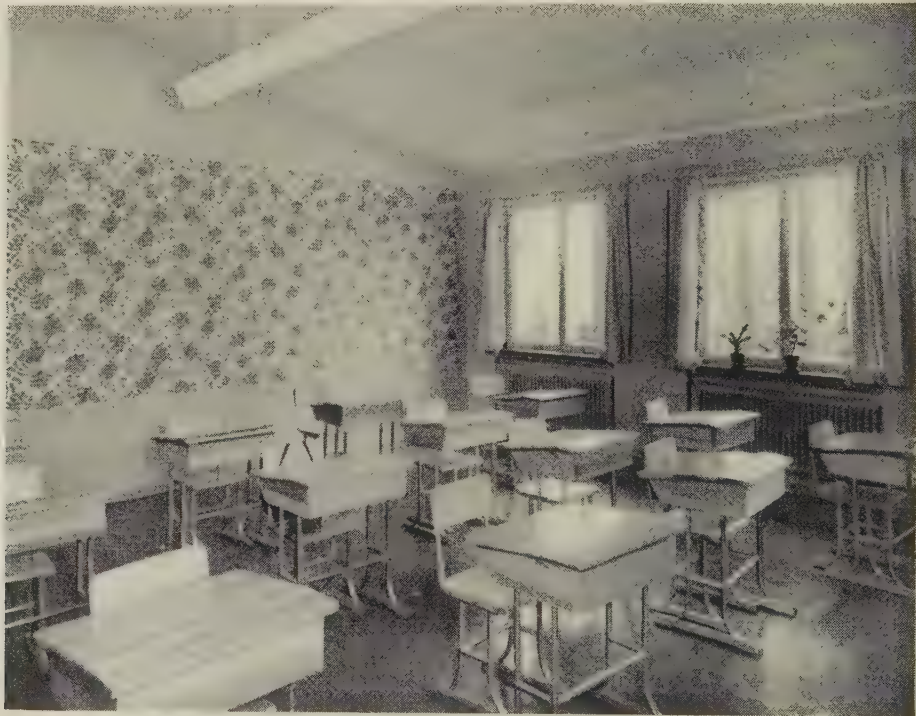
Byggmästaren 1951, 15 235



Östra fasaden, mot skolgården.



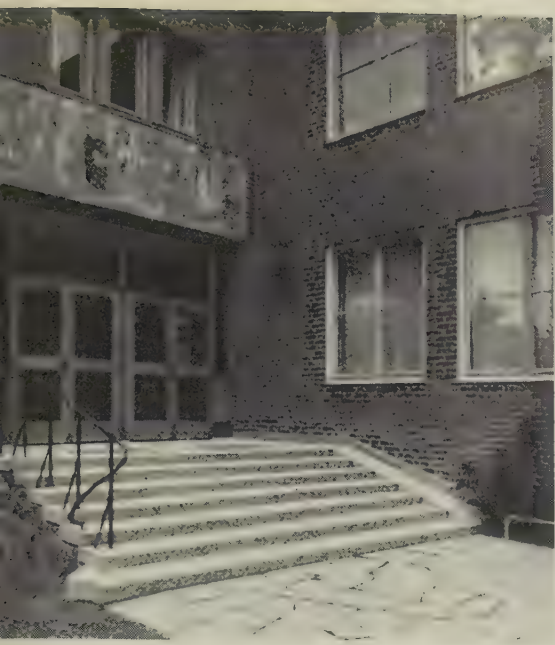
Västra fasaden, mot skolgården.



Klassrum i småskolan.

Nedan: Väggar i småskoleklassrum. 1:100.





Trapphus med marmormosaik
Zetterberg.



Trapphus med väntplats.



ssalen.
östedt.



ULRIKSBERGSSKOLAN I VÄXJÖ

Ulriksbergsskolan i Växjö är uppförd som folkskola för en nybyggd stadsdel norr om den äldre staden, som för sina 20 000 invånare tidigare har haft tre äldre A-skolor och två mindre B-skolor. Med sina 6 småskoleklassrum och 12 folkskoleklassrum och med ett elevantal av ca 500, synes denna folkskolestorlek av flera skäl vara lämplig.

Skolan är belägen invid ett centralt beläget parkområde. Parkdelen väster därom är planerad som idrottsplats för både skolans och stadsdelens behov. I en parksluttning sydväst om skolan planeras ett friluftsauditorium och åt nordöst en större skolträdgård. Tomten lutar svagt mot väster, vilket gett vissa möjligheter vid lösningens utformning.

Förbindelsebyggnaden mellan klassrumslängorna innehåller sådana gemensamma lokaler, som bör nås genom inre förbindelse. Skolkök, handarbetssal och träslöjdssal är förlagda i nedre våningsplanet och försedda med särskild entré från väster och parksidan. Dessa lokaler kan på kvällarna användas för allmän fritidsverksamhet utan att skolans övriga lokaler störs.

I byggnadslängan utmed folkskolegårdens västsida, vilken ännu ej är byggd, är utom gymnastiksal, samlingssal och bespisningssal även planerat ett kök med en kapacitet av 3 500 portioner per dag. Härifrån skall lunchmat levereras till samtliga skolor i Växjö. Bespisningsköket har projekterats med centralkök för samtliga skolor, en anordning som dock kan ifrågasättas, och eventuellt kommer att slopas vid utförandet.

Skolan är byggd i Kaniks gula handslagna 2 1/2"-fasadtegel, utom vissa fasadpartier som är utförda av lättbetong och putsade.

Alla väggar i huvudkorridorer och trapphus är invändigt utförda i samma tegel. Golven i dessa utrymmen är av ljus grå kalksten. Taken i korridorerna är putsade med ett extra påslag av singel jämte brädrivning, som ger en mot fasadtegelväggarna mera passande grov yta. I vissa korridorer är taken av helren furupanel.

Klassrummen är försedda med skåp-, fack- och hyllinredningar, till ett större antal än vanligt, vilket gett rummen en effektivare utrustning och större arbetstrivsel. Bakväggen är i alla klassrum klädd med ljudabsorberande plattor. I alla klassrum och undervisningslokaler har centralradio installerats.

Utom de fasta dekorationerna av Arne Jones och Egon Möller-Nielsen (soluret) är en större väggmålning av Sven Ljungberg under utarbetande och en mindre av Lars Lindqvist, samt en fasadrelief i folkskolans rastloggia av Sven-Erik Fryklund.

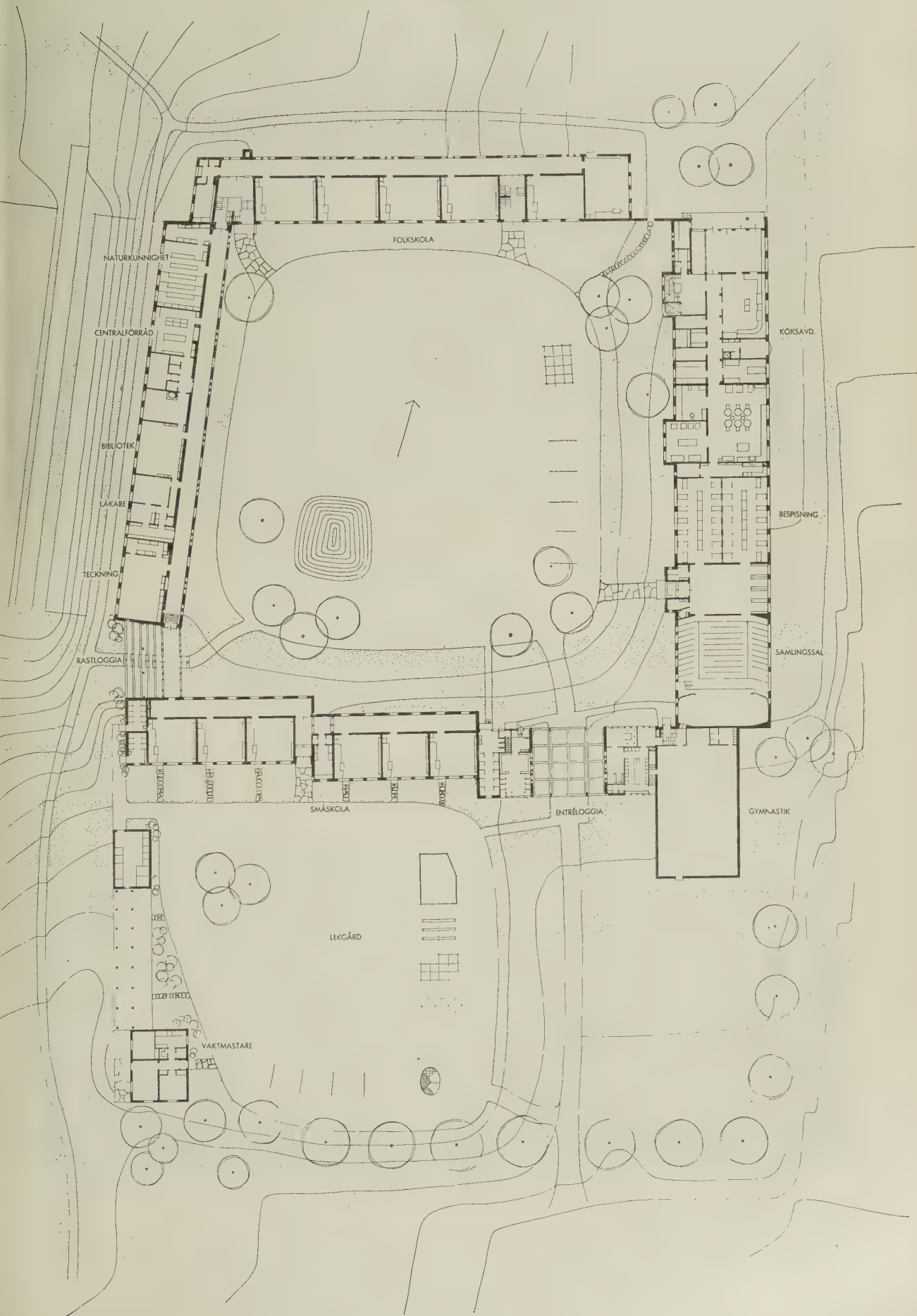
För övrigt prydes alla korridorer och många salar av större kollektiva akvareller, utförda av eleverna.

Samarbetet med skolans byggnadskommitté och distriktsöverlärare G. Lücklig, har varit sällsynt gott och inspirerande. Byggmästare var Lars Linderholm, Växjö, statisk konstruktör civilingenjör Hans Widmark samt värme-, ventilations- och sanitetsteknisk konsult ingenjör Gunnar Wennberg i firma Elis Runefelt.

Ake E. Lindqvist



Folkskolans fasad mot gården och huvudplan i skala 1:800. På fasaden solur av Egon Møller-Nielsen i samarbete med ark. SAR Gunnar Pleijel. Observera den vänstra sektionen med de högt sittande fönstren i denna byggnads nedre korridor.





Folkskolans gård från entréloggian med en målglad putsritsning av Arne Jones t. v.



Entrén till folkskolans klassrumsbyggnad med specialrumslängan t. v. Gårdsbelysning av Asea standardarmatur för stolpar i detta fall i en specialritad hållare för väggplacering. Alla planteringar mot grusade ytor avslutade med kantsten. Framför alla entréer »avsparksyta» belagd med råhuggen kalksten.



Klassrum i folkskolan.

T. h. Korridor i folkskolan.



Trapphus med väggar av gult fogstruket fasadtegel. Golv etc. av ljus grå kalksten. Tak putsat med extra påslag av singel och brådrivning.



Fotos Sundahl.



GUBBÄNGENS FOLKSKOLA

Gubbängens folkskola är en ganska typisk exponent för 40-talets skolbyggnade i Stockholm. Den innehåller 42 klassrum, varav 14 reserveras för småskolan (2 vån.-byggnad, S) och 28 st. för folkskolan (2-å 3-vån.-byggnad, F).

Gemensamma övningssalar för dessa jämte lärarrum, kliniker, panncentral m. m. är förlagda till en 3-vån.-mittkorridorbyggnad, Ö, jämte suterrängvåning.

Vissa övningssalar, såsom musikrum och bibliotek har sammanslagits till en friliggande lägre byggnad, A, gemensam med samlingssal och skolmåltidslokal, lärarnas frukostrum samt studiecirkelrum. Biblioteket är samordnat med stadsbiblioteksfilial, som är uppdelad för vuxna och ungdom. Samlingssalen har plant golv och en mindre teaterscen. Den rymmer 400 åhörare. Salen smyckas av 16 st. vackra stuckreliefer, placerade i de djupa, höga fönstersmygarna. De har komponerats och utförts av skulptören Robert Nilsson. Skolmåltidssalen rymmer 400 ätande samtidigt. Det är meningen att kunna utspisa det tredubbla antalet. Dessutom levererar det förstklassigt utrustade köket matportioner till närliggande skolbyggnader i stadsdelen Gubbängen.

Gymnastikbyggnaden, G, har tillsvidare strukits från byggnadsprogrammet. Den är planerad för 3 gymnastik-salar jämte friliggande simhall.

Byggnadernas läge i stadsplanen har ställts i relation till en befintlig parkvegetation kring Gubbängens gård, av vilken tills vidare blott bostadshuset kvarligger som fond i parkallén. Då detta rives, framträder den bakomliggande byggnaden A i den gamlas ställe som slutpunkt i allén. Den utgör ett slags community centre för Gubbängen.

Skolan uppfördes under åren 1946—49. Kostnaden för de utförda byggnaderna uppgår till 3 655 000:— kr. Volympriset har blivit 87,22 kr. Till byggnadskostnaden kommer kostnader för planering och asfaltering med 201 000:— och inventarier 348 000:— kr. Totala kostnaden för den hittills utförda delen av anläggningen utgör sålunda 4,24 mill. kr.

Konstnärlig utsmyckning ingår i byggnadskostnaden med 60 000:— kr.

Arkitekter har varit undertecknade.

Konstruktör: Ödeens ingenjörbyrå AB.

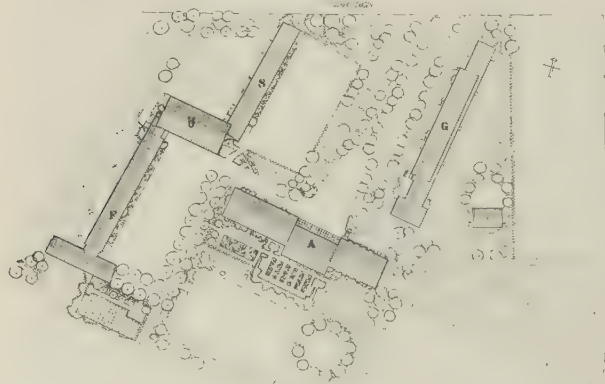
V. V. S konstruktör: Sven Hagström.

El. konstruktör: Elektriska konstruktionsbyrån R. Jansson.

Huvudentreprenör: AB Contractor.

Ahrbom Zimdahl Arkitektkontor

Helge Zimdahl Einar Lovén

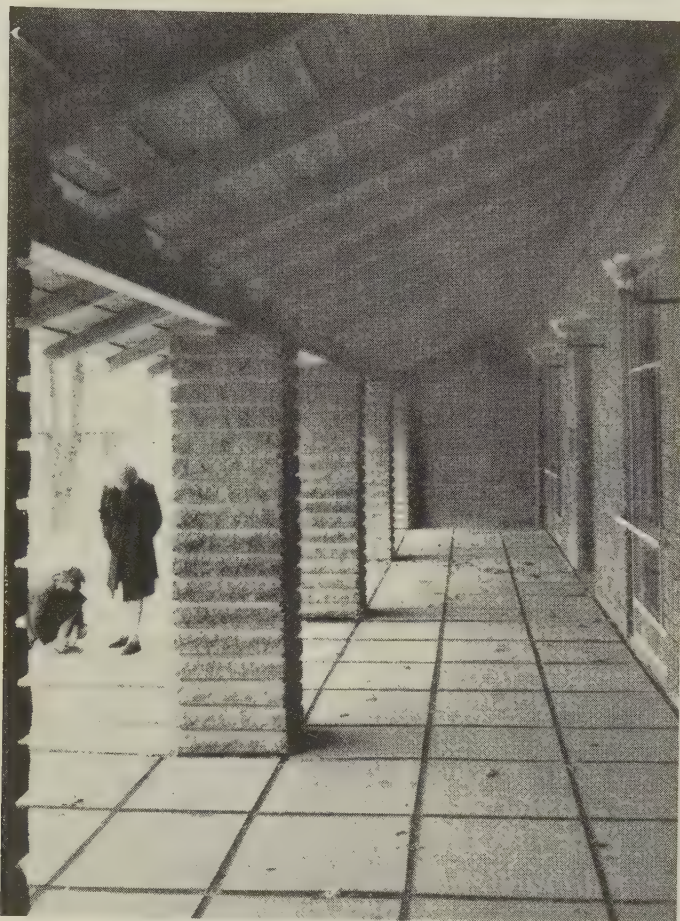


Överst skolan från syd-sydost. Samlingssbyggnaden med bl. a. matsal, övningssrum och bibliotek närmast.

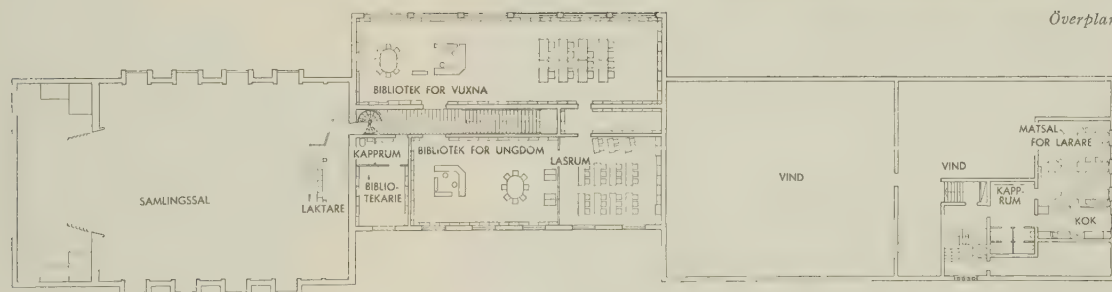
Situationsplan. Skala 1:4000.



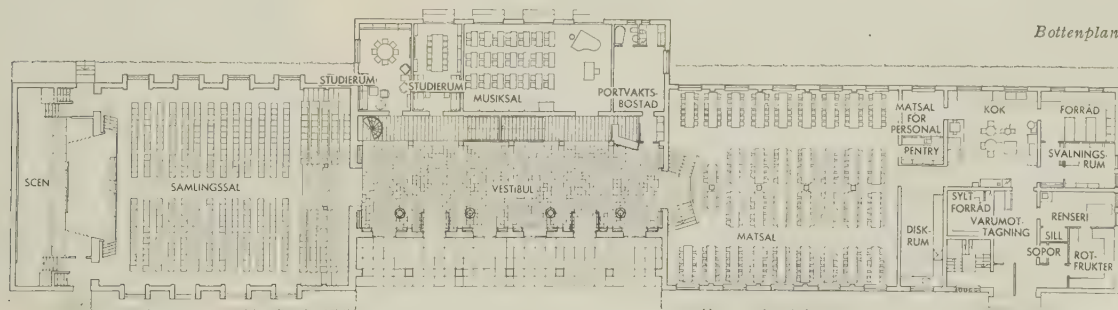
Samlingssalsbyggnaden. Entréfasad.
Skala 1:600.



Loggian framför vestibulen i samlingssalsbyggnaden.



Överplan.



Bottenplan.



*Miltkorridorbyggnaden med övningssalar.
T. h. entrén till småskolan. T. v. folkskolan.
Nedan t. v. trapphall i samlingsallsbyggnaden.
T. h. Skärmtak av typ armerad tegelplatta.*



*Samlingssalen med stuckreliefer i fönstersmygarna
av Robert Nilsson.*

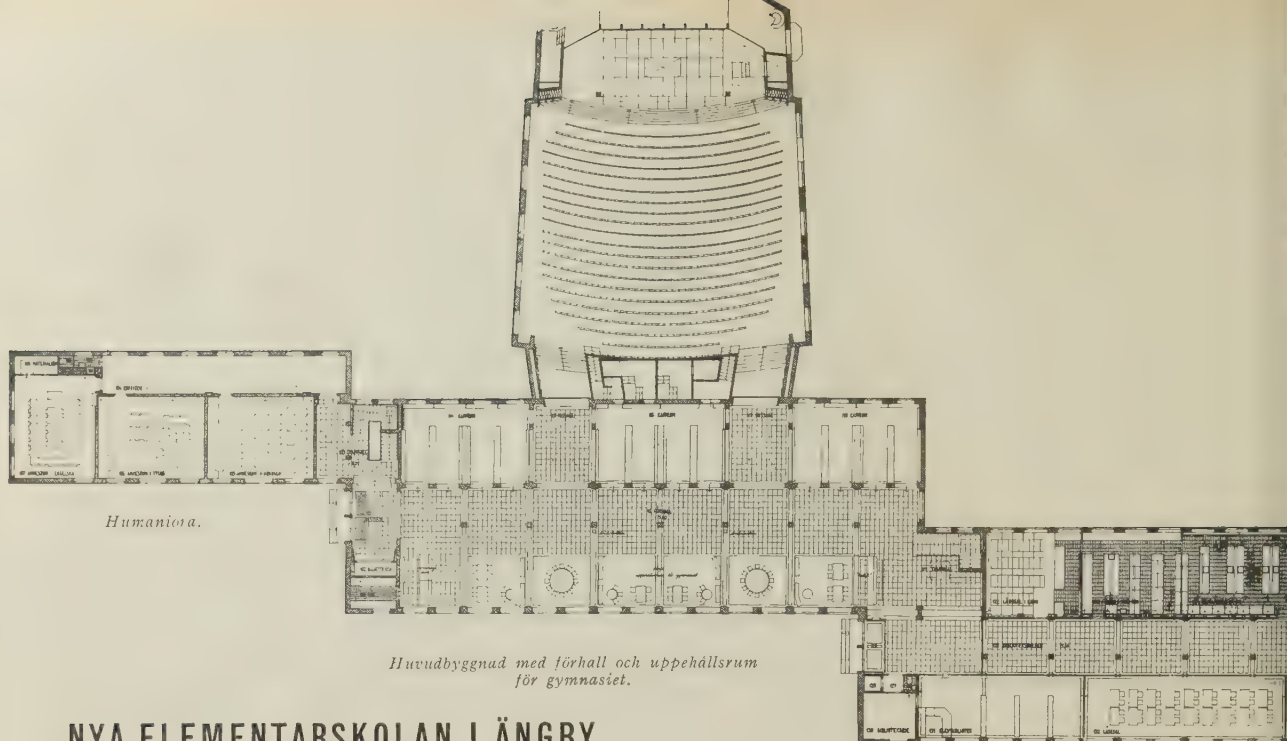


Biblioteket.



Klassrum i småskolan.

Fotos: af Petersens.



NYA ELEMENTARSKOLAN I ÄNGBY

En ämnesrumsskola

Nya Elementar grundades 1828 som en statens provskola, där reformpedagogiska idéer skulle prövas. När det med avfolkningen av centrum och ökad utflyttning mot förstäderna år 1944 blev aktuellt att lägga ned skolans gamla lokaler vid Hötorget och uppföra en ny byggnad i det folkrika Ängby, var det därför ganska naturligt att Stockholms Folkskoledirektion valde att vid Nya Elementar pröva den just vid denna tidpunkt diskuterade skoltypen med ämnesrum.

Som beskrivits i årg. 1944 av denna tidskrift (sid. 59—74), framlades vid en allmän arkitektävling om nybyggnad för en flickskola i Linköping ett sådant idéförslag, avsett för högre skolor. Förslaget gick ut på att förlägga all undervisning till särskilda speciellt inredda ämnesrum och helt slopa klassrummen. I högre skolor tillämpas som bekant för närvarande två skollöskalsystem, nämligen klassrum som huvudsystem, och ämnesrum endast för de naturvetenskapliga och praktiska övningsämnena. Sammanblandningen av två skilda system ger emellertid ett dåligt utnyttjande av lokalerna. Studerar man ett schema för en sådan högre skola finner man, att av skoldagens 6—7 timmar tillbringar eleven endast 2—4 timmar, ja, i en del fall endast en timme i sitt klassrum. Skolans s. k. specialrum, dvs. ämnesrummen i naturvetenskapliga och praktiska övningsämnena, är däremot oftast fullt utnyttjade hela dagen. En renodlad ämnesrumsskola, där klasserna avlöser varandra och där rummen utnyttjas hela dagen, bör därför innebära ett bättre utnyttjande av lokalerna och ur ekonomisk synpunkt en besparing.

Viktigast av allt är dock, att denna skoltyp ger undervisningen och arbetet i skolan större aktivitet och trivsamhet. Med särskilda rum för varje ämne vinner man den fördelen, att lärorummet kan inredas och formas så,

att det får en för ämnet tillrättalagd miljö, som bör verka stimulerande. Med de nuvarande hårt belastade kursplanerna och de korta rasterna mellan så vitt skilda ämnen som t. ex. kristendom och matematik eller franska och tyska, bör en sådan ämnesmiljö bidra till att ge eleverna inställning på det ämne, man skall syssla med.

Vidare kan lärarna där förvara all undervisningsmateriel jämte fackbiblioteket. Grammfon, radio, tidningar, tidskrifter, kartor, stadsplaner, fotos, diagram, tavlor och konstverk — allt efter ämnets art — får sin plats i ämnesrummet. Ur byggnadsteknisk synpunkt blir det mindre krav på sydorientering av *alla* lärorum — det bör räcka om en del av ämnesrummen ges denna orientering och en ekonomisk mittkorridorlösning kan användas med öst-västorientering av rummen.

Skoltypen ger emellertid andra organisationsproblem, t. ex. schemats uppgörande. Det gäller att ordna så, att ett läroämne endast läses samtidigt i de olika klasserna i samma utsträckning som det finns antal ämnesrum i detta ämne. Utförda sådana schemaundersökningar visar att det hela är fullt genomförbart, om också något mer komplicerat än uppgörandet av ett vanligt skolschema. Jämförelser av lärarnas halvtimmar vid ämnesrumsskola och vid normalläroverk visar ingen skillnad.

Projekteringen av Nya Elementar i Ängby föregicks av en utredning i tre alternativ, nämligen 1, hela läroverket som ämnesrumsskola, 2, hela läroverket som normalläroverk och 3, endast gymnasiet som ämnesrumsskola. Det sistnämnda alternativet ansågs som ett lämpligt första försök. Och det är ju just för gymnasiet, som man önskar en skoltyp, som bildar en lämplig övergång från de lägre klassernas elementära undervisning i klassrum till fortsatta självständiga studier vid universitet och högskolor. Skolöverstyrelsen tillstyrkte



Fasad mot öster av huvudbyggnaden. Skala 1:600.
På taket ett astronomiskt observatorium.

I huvudentrén till ämnesrumsskolan och aulan. Relief av Liss Eriksson utförd i Hunnebogranit, liksom portalomfattningen.



Modellfoto av anläggningen fullt utbyggd. Själva läroverket är uppfört. Aulan och idrottsanläggningen ännu ej byggda. I förgrunden vaktmästarbostad och byggnad för toaletter, cykelstall, träslojd, skolkök och entréhallen till skolan från gångtunneln till förortsbanan. T. v. hitom rastloggian: I huvudbyggnaden med aulan. Bortom: realskolan. T. h. om rastloggian: Gymnastikbyggnaderna med idrottshallen bakom och t. h. entréhallen för bad och idrottslokalerna, varmbadets omklädnadsbyggnad och längst t. h. simhallen.





Realskolans klassrumsbyggnad med skrivsalen över portiken t. h. I förgrunden skolträdgården.

försöket, men dock endast under förutsättning att nybyggnaden så utformades, att den lätt gick att omändra till normalläroverk, vilket i någon mån hämmade en fri utformning av förslaget.

Om man accepterar det tillhandahållna byggnadsprogrammets antal ämnesrum för de naturvetenskapliga och praktiska övningsämnena, blir erforderligt antal ämnesrum för de ämnen, för vilka det tidigare varit brukligt att använda klassrum (s. k. humaniora ämnesrum), för ett 4-årigt latin- och realgymnasium omfattande 12 ringar eller ca 350 elever (reallinjen är dubblerad) följande:

Läroämne	Antal rum	Vecko-timmar	Ring				
			RI, I, I	RII, I, II	RIII, LIII	RIV, LIV	
Franska	I	40	3 3 3	3 3 4	3 3 4	3 3 5	
Tyska	I	30	3 3 3	3 3 3	2 2 2	2 2 2	
Engelska	I	36	3 3 3	3 3 3	3 3 2	4 4 2	
Klass. språk....	I	38	— — 6	— — 6	— — 13	— — 13	
Kristendom,....	2	21	2 2 2	2 2 2	2 2 2	1 1 1	
Filosofi och		12	— — —	— — —	2 2 2	2 2 2	
Modersmål		45	2 2 2	4 4 4	5 5 5	4 4 4	
Historia	I		2 2 2	4 4 4	3 3 3	4 4 4	
Matematik	I(2)		5 5 3	4 4 4	7 7 4	8 8 3	

Med utnyttjande av varje ämnesrum 6—7 timmar per dag erhåller man en möjlig veckobelastning av 36—40 timmar för varje ämnesrum.

Studerar man utnyttjandet av de olika ämnesrummen i fysikinstitutionen (2 lärosalar och 1 laboratorium jämte rum för samlingar, enskilda laboratorier m. m.), finner man, att denna avdelning ej är fullt utnyttjad. Den ena fysiklärosalen kan härbärgera det överskjutande antalet timmar i matematik, så att endast ett ämnesrum i matematik behöver inrättas. De tolv ringarnas klassrum kan sålunda ersättas med 8 ämnesrum.

Men klassrummen kan ej enbart ersättas av ämnesrum. I klassrummen förvarar eleverna sina böcker och i klassrumskorridoren sina ytterkläder. Klassrummet är vidare klassens samlings- och träffpunkt. Ovannämnda funktioner förlägges i ämnesrumsskolan till en rymlig elevhall (»elevmässa»), försedd med ett centralt skåp- och kapprum, där varje klass har sin avdelning (12 avd.), med var sitt låsbart skåp och plats för ytterkläder m. m. Klassrummet som samlingsrum och uppehållsplats för eleverna, dels på morgonen, innan undervisningen börjar, dels under håltimmar eller på raster vid regnig väderlek, ersättes av den med avskilda sittgrupper möblerade elevhallen och det intilliggande alltid öppna elevbiblioteket.

I direkt anslutning till elevhallen ligger skolans aula, för vilken den möblerade elevhallen även kan tjänstgöra som foajé och det centrala kapprummet som allmänt kapprum.

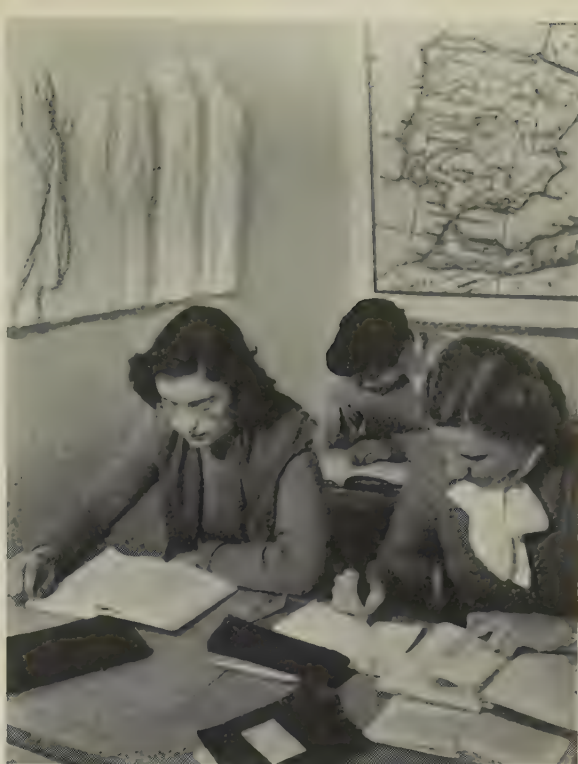
För aulan erfordras detta utrymme för foajé och kapprum. Då utrymmet även kan användas som ämnesrumsskolans elevhall och centrala skåp- och kapprum, gör man sålunda ovannämnda utrymmesbesparing på 4 klassrumsenheter för en ämnesrumsskola om 12 klasser.

Läroverkstomten är belägen i parkstråket från Judarn till Kyrksjön. Stadsdelen är sedan långt före kriget fullbyggd, men tyvärr efter en stadsplan, som saknar reservområden för tillkommande behov, varför stadsdelen ej fyller nutidens krav på ett förtortssamhälle. När därför läroverkets byggnadsfråga blev aktuell på den enda disponibla större tomten i stadsdelen, blev det naturligt att koppla samman denna fråga med andra nybyggnadsbehov för att söka komplettera och förnya den äldre stadsdelspaneringen.

Utom ett nytt läroverk behövde stadsdelen förenings- och klubblokaler, fritidslokaler, varmbad med simhall, träningslokaler för inomhusidrott samt en större samlingssal



Ämnesrum i franska.



Ämnesrum i klassiska språk.

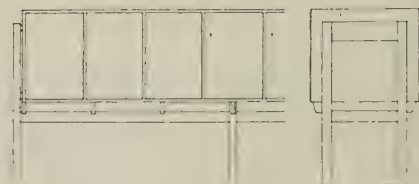
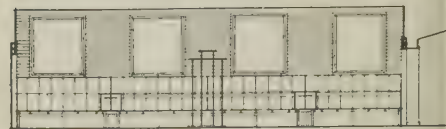
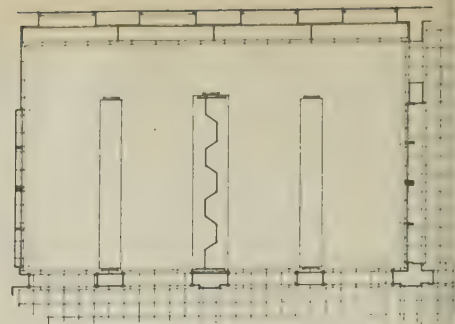


Historierummet med världskartan på väggen.
Nedan: Laboratorium i biologi.

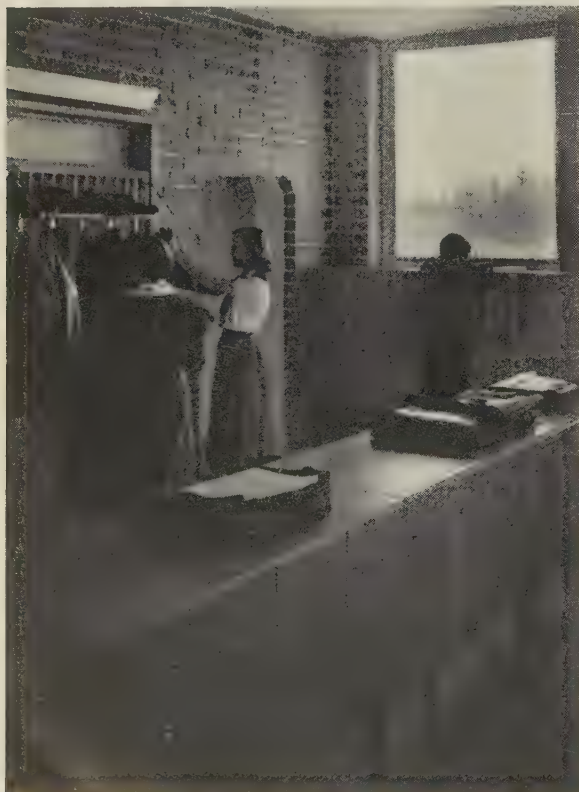


Ämnesrum i litteraturhistoria (dramatik).
Nedan: Kemisalen.





Elevkapprum. Plan- och vägguppställning. Skala 1:200. Elevskåp. Fasad, sidofasad och plan. Skala 1:40.



Överst: Elevhallen med elevernas egen försäljning av skolmaterial, anslags-tavlan och i bakgrunden entrén till biblioteket.

T. v. Skåp- och kapprumsavdelning för en klass. Varje elevskåp är försedd med ett dyrkfritt läs. Plats finnes för en stor portfölj och för böcker av olika storlek. Jämför ritningen ovan.

för teater och konserter. För att få en ekonomisk planläggning och för att undvika duplicering har i vissa fall de lokalbehov, som direkt ej hör till läroverkets undervisningslokaler, utformats så, att de lätt kan användas av läroverket (t. ex. idrottshallen och simhallen i varmbadhuset), i andra fall har de av läroverkets undervisningslokaler, som hyrs ut till allmänheten förlagts och utformats så, att uthyrningen underlättas.

Med hänsyn till de angränsande bostadsområdenas läge ligger tomten ocentralt. Man får därför förutsätta att de, som ej cyklar när läroverket med förortsbanan. Trapphallen till gångtunneln från förortsbanestationen under Bergslagsvägen är därför planerad att bli läroverkets entrébyggnad, varifrån man når anläggningens olika delar. Entrébyggnadens fortsättning i den långa envåningsbyggnaden utmed Bergslagsvägen har hela källarvåningen inredd till cykelstall, som ytterligare kompletteras av cykelställ på gården för sommarbruk.

Gymnasiets ämnesrumsskola i Nya Elementar i Ängby är uppdelad på tre byggnadskroppar; ämnesrummen i humaniora i en tvåvåningsbyggnad närmast Bergslagsvägen, elevhallen och foajén till aulan i bottenvåningen av huvudbyggnaden, som våning 1 tr. upp innehåller lärarrum och administration och 2 tr. upp övningsalar i handarbete, teckning och musik och överst astronomi och matematik samt slutligen en byggnad för de naturvetenskapliga institutionerna jämte skolans bibliotek. Den sistnämnda är gemensam med realskolan och gränsar till dess klassrumsbyggnad. En rastloggia skiljer de två

na teckningssalen med Lennart Rodhes ännu
ullbordade väggmålning bakom spiraltrappan,
m leder till ett grupp rum för elever, som
sslar med större arbeten. På väggarna klas-
ska reliefer.



Fotos: af Petersens.

olgårdarna åt, gymnasiet planterade öppna gård och
alskolans helt kringbyggda grusbelagda lekård. Den-
a loggia är samtidigt täckt förbindelse till läroverkets
rottsanläggning, som ännu ej är byggd.

Idrottsanläggningen är planerad att omfatta två större
ymnastiksal, vilka även skall kunna användas för
admintonspel, en större idrottshall för tennis och hand-
boll, ett simhallsbad med 25 m lång bassäng och hopp-
ordning från 5, 3 och 1 m samt träningslokaler för
boxning, brottning och bowling. En särskild byggnad
ed kansli-, klubb- och föreningsrum för traktens
rottsföreningar samt scoutlokaler hör till idrottsanlägg-
ngen. Denna del är redan uppförd.

Aulan för ett läroverk av denna storleksordning (30
asser eller ca 900 elever) skall rymma ca 1000
atser. Kombinationen ämnesrumsskolans elevhall med
alans foajé och ämnesrumsskolans centrala skåp- och
upprum med det allmänna kapprummet för aulan, gör
t dessa utrymmen kan göras inventiösare och större
a som annars är brukligt i ett läroverk. Samtidigt blir
t naturligt att tänka sig ett mera permanent allmänt
nyttjande av aulan. Aulan är här planerad som stads-
aterfilial för Ängby—Bromma (en av de tre planerade
ynteatrarna i Stockholms förstäder) med två spel-
rällar i veckan och vidare skall scenen utformas så att
n lätt kan omändras till orkesterpodium för Konsert-
reningens abonnemangskonserter.

Samtliga byggnader är utförda i slammat 1,6 tegel
m fasadtegelmurats och fogstrukits vid murningen och
refter slammats ytterst tunt med cementhaltigt ge-
mfärgat kalkbruk. Taken är provisoriskt belagda med
pp, men skall senare plåttäckas. Diverse fönsteromfatt-
ingar och lisenmarkeringar på fasaderna är putsade på
t ca 3 cm indragna teglet.

De två huvudentréerna på gavlarna, dels till au'an
h gymnasiet och dels till biblioteket och den natur-

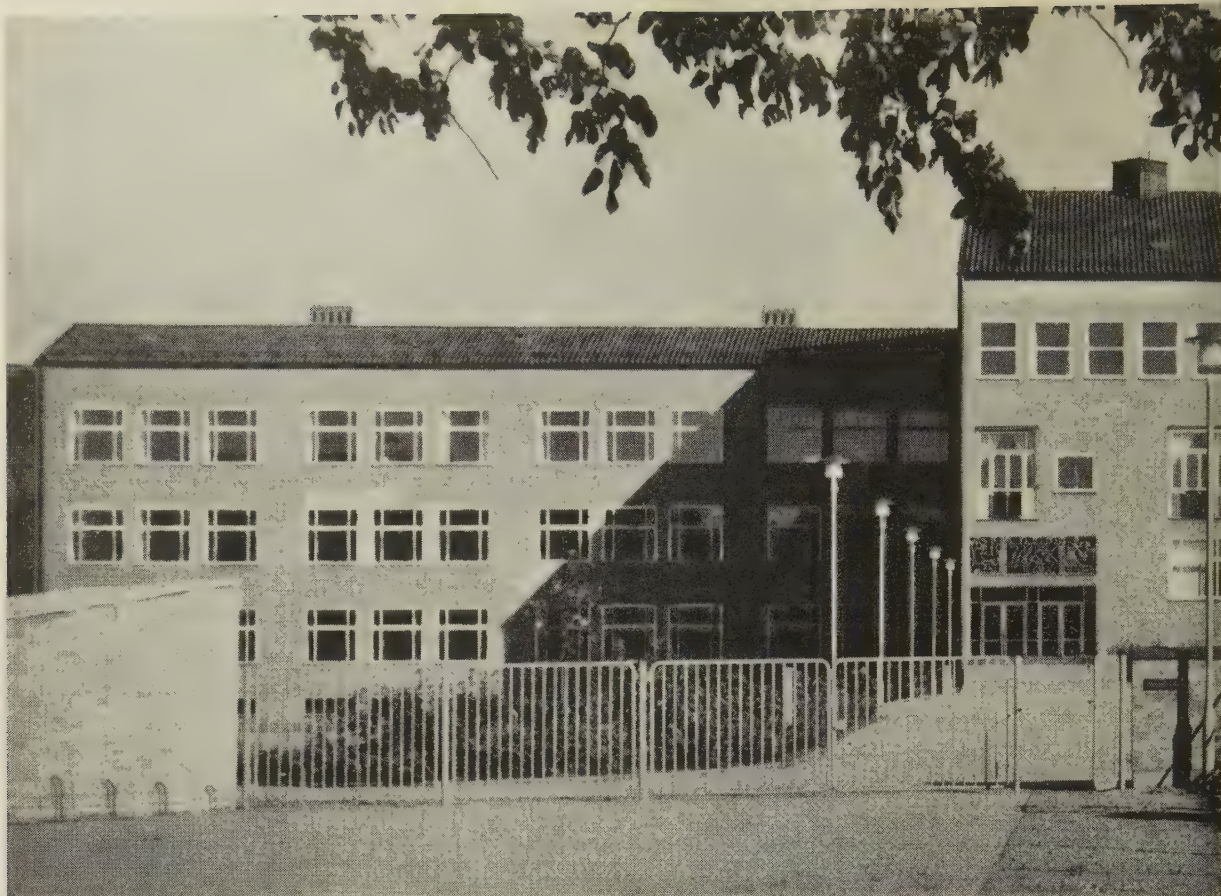
vetenskapliga byggnaden, accentueras av var sin relief,
utförda av Liss Eriksson.

Skolan har under den korta tid den varit i funktion
hunnit inköpa en hel del värdefull staffikonst. En vägg-
målning är under utförande av Lennart Rodhe i ena
teckningssalen. Ursprungstanken med denna abstrakta
komposition är att ge barnen en uppfattning av färger-
nas betydelse i en målning och visa hur de kan ge rörelse
och liv, kyla och värme.

Vilken erfarenhet har man nu av denna försöksskola
i Nya Elementar i Ängby, där ämnesrumsprincipen an-
vänts sedan hösten 1948? Som svar vill jag citera vad
skolans rektor, fil. dr Sigurd Åstrand, nyligen skrev
för en facktidskrift om ämnesrumsskolan: »Under snart
tre års tid har nu detta system tillämpats vid Nya Ele-
mentarskolan i Ängby, och vi har alltså börjat att få
lite erfarenhet av hur det fungerar. Några egentliga
olägenheter har inte visat sig. Eleverna tycks trivas
med det. På en del håll håller också verkliga humanistis-
ka institutioner på att växa fram. Att detta sistnämnda
endast sker långsamt är emellertid synnerligen natur-
ligt. Det är ju fråga om ett pionjärarbete och man
vet inte precis hur man vill ha det — då är det bäst att
'skynda långsamt'. För egen del tror jag mig redan
nu våga säga, att försöket slagit så väl ut, att jag med
mycket gott samvete vill rekommendera andra skolor att
också slå in på denna väg.» Detta är ämnesrumsskole-
rektorns syn på denna för utvecklingen av vårt skol-
väsande så viktiga fråga.

Folkskoledirektionens dåvarande ordförande, borgar-
rådet Oscar Larson, var initiativtagare till denna för-
söksskola och har jämte skolans rektor på ett värde-
fullt sätt fört fram idén. Byggmästare har varit Forss &
Son, statisk konstruktör civilingenjör Hans Widmark
samt värme-, ventilations- och sanitetsteknisk konsult
K. G. Eklund.

Ake E. Lindqvist



Skolan från entrén med institutionsbyggnaden närmast. T. v. klassrumsbyggnaden.

HÄLSINGBORGS PRAKTISKA MELLANSKOLA

Tävlingsföreläsningens huvuduppläggning har i allt väsentligt bibehållits med de egentliga skollokalerna samlade i ett flervåningsparti, medan sådana lokaler som kan utnyttjas av en vidare krets än skolans egen, grupperats i envåningslängor runt en gård. Dit har sammanförts högtidssal, barnbispisning, gymnastik- och övningssalar, bl. a. sådana för teckning, sömnad och verkstadsarbete. Denna tillämpning av den ofta förordade kombinationen skola—meborgarhus har visat sig fylla ett behov: praktiskt taget varje kväll är här föreningssammanträden, film- och teaterföreläsningar, klubbafnär o. dyl. Endast spekulationerna om kurs- och hobbyverksamhet för hugade fritidssysslare har av skolorganisatoriska skäl visat sig vara svårare att genomföra än vad arkitekterna hoppats.

Barnbispisningskökets storlek (kapacitet 1200 portioner/mål) sammanhänger med, att därifrån betjänas flera skolor i grannskapet.

Mellan matsalen och skolgården har anlagts en liten botanisk trädgård och också växtbeståndet i planteringarna på den kringbyggda gården, som blivit ett uppskattat komplement till skolgården som rastplats, har utvalts i syfte att kunna tjäna som illustration till undervisningen.

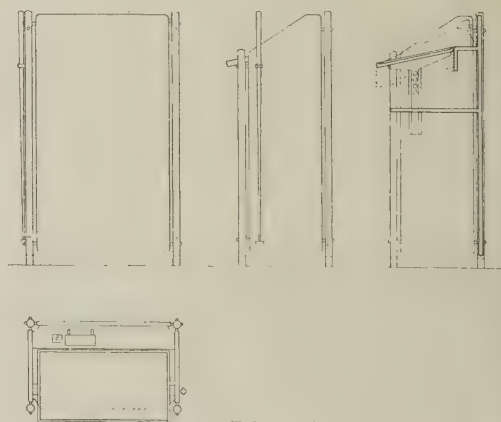
Vid dammen i gårdens mitt står i stengötskopia Ivar Johnssons »Flickan på delfinen», över huvudentrén sitter i förgyllt smide ett galler som Pär Siegård ritat och i högtidssalens förrum skall i år som resultat av en inbjuden tävlan Gustav Rudberg måla en fresk. Fondvägen i högtidssalen med ridå och putsrelief är komponerad i samarbete med Elsa Gullberg.

Skolan byggdes åren 1947—48.

På arkitektkontoret har arkitekt Bernt Wrangé, inredningsarkitekt Folke Sundberg och byggnadsingenjör Erik Smas varit närmaste medarbetare.

Arkitekter: Sven Brolid och Jan Wallinder. Konstruktor: Ödeens Ingenjörbyrå AB. VVS-konsult: Karl G. Eklund Ingenjörbyrå. Elkonsult: Sam O:sön Orrby. Trädgårdsarkitekt: Victor Anjou. Huvudentreprenör: AB Matts Eriksson.

Jan Wallinder.

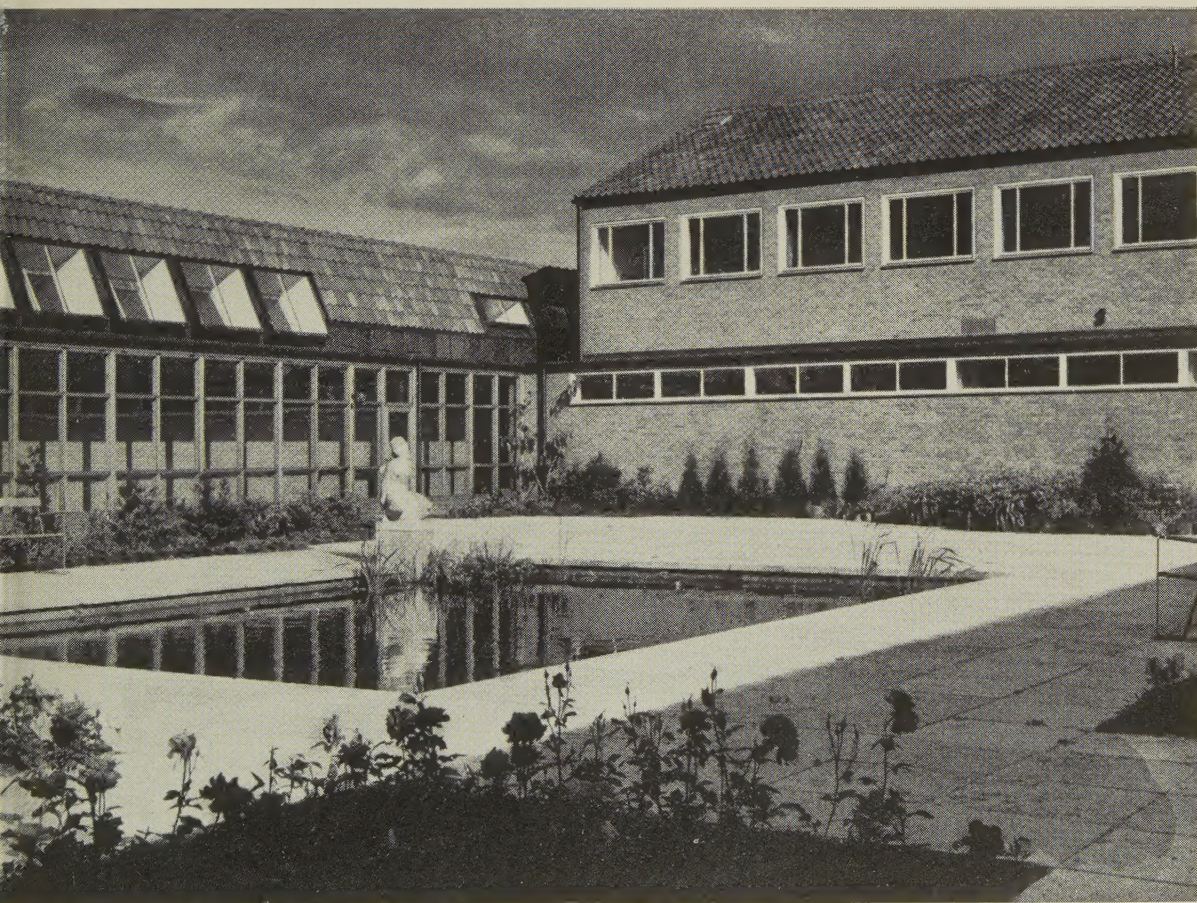


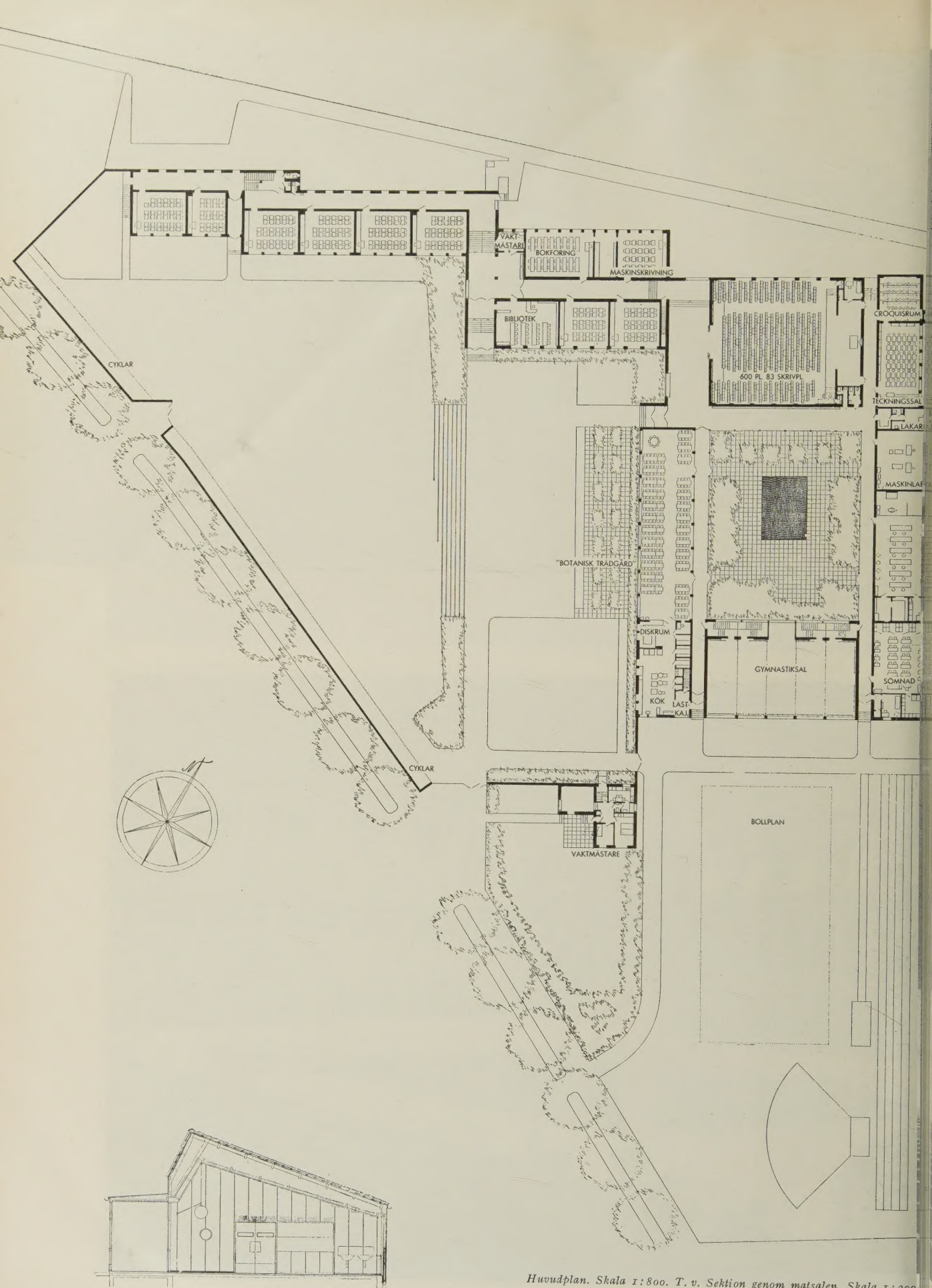
Talarstol i aulan. Skala 1:40.

Matsalen.

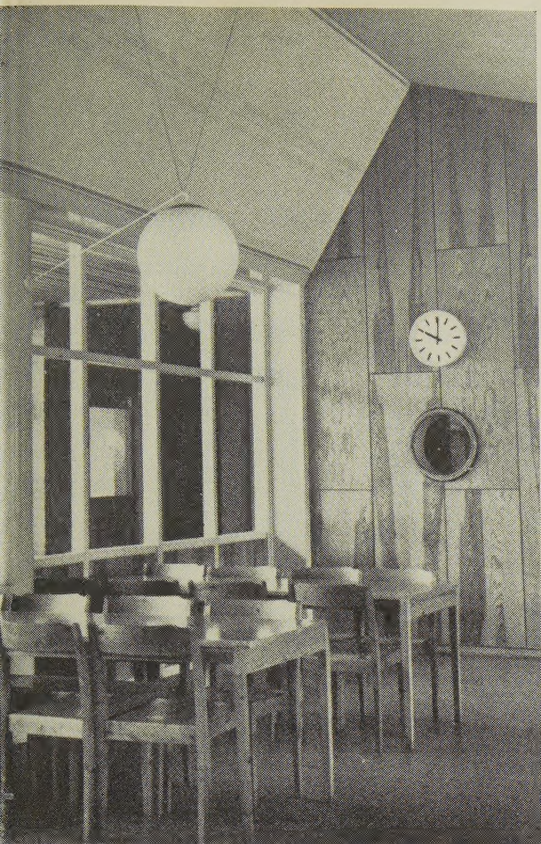


Övre gården.

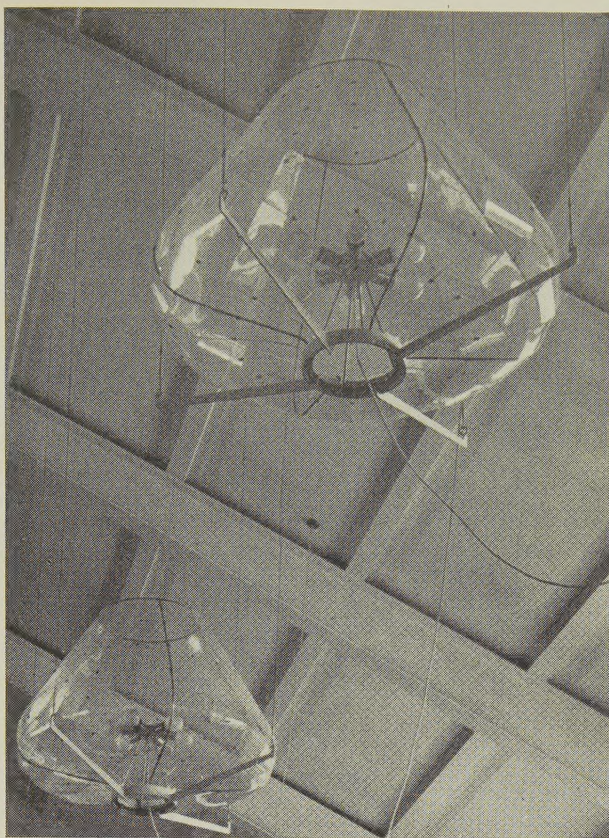




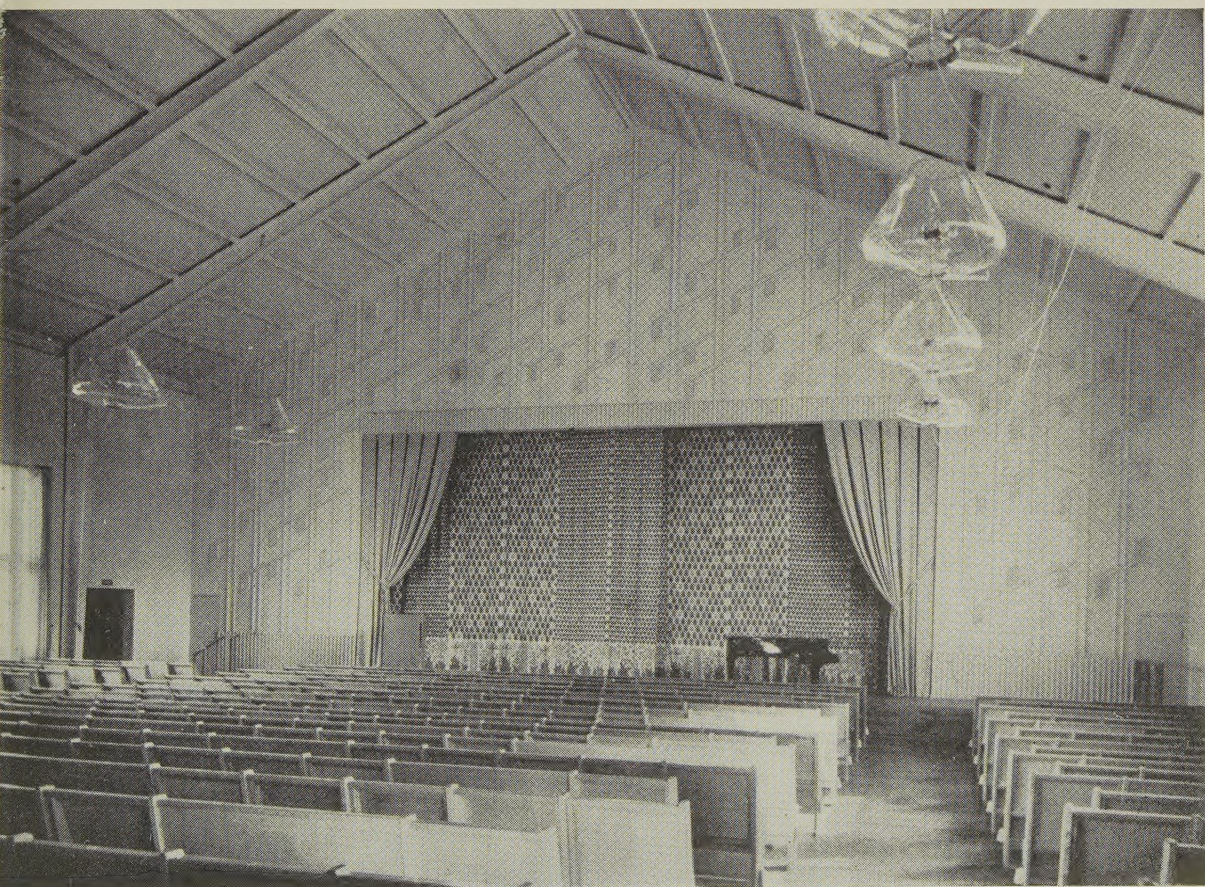
Huvudplan. Skala 1:800. T. v. Sektion genom matsalen. Skala 1:200



Matsalen. Genom fönstret skymtar en entré till gymnastikbyggnaden.



Armatur i aulan. Nedan: Aulan.





Trappa i gymnastikhuset.

Från korridoren i aulans förrum.



Klocka i vestibulen.

